

OHJEET VÄITÖSKIRJAN ESITARKASTAJILLE JA VASTAVÄITÄJILLE

Pikaohje esitarkastajille:

- Arviointi tulee tehdä **kahden (2) kuukauden** kuluessa siitä kun esitarkastaja on saanut käsikirjoituksen.
- Esitarkastuksessa varmistetaan täyttääkö esitetty työ väitöskirjalle asetettavat muodolliset laatuvaatimukset ja onko työn tieteellinen taso riittävä.
- Esitarkastajaa pyydetään
  - kirjoittamaan noin 1–3 sivua pitkä lausunto ja
  - täyttämään esitarkastajan arviointilomake.

Muistathan allekirjoittaa molemmat dokumentit, kiitos.

- Jos esitarkastaja suosittelee väitösluvan myöntämistä, hän samalla ehdottaa myös arvosanaa (Hyväksytty tai Kiittäen hyväksytty). Arvosana ”Kiittäen hyväksytty” voidaan myöntää vain erityisen ansiokkaalle työlle, joka kuuluu alansa parhaimmiston (15%).
- Jos esitarkastaja ei voi suositella väitösluvan myöntämistä, vaikka siihen tehtäisiin merkittäviä muutoksia, tulee esitarkastajan perustellen esittää arvosanaa Hylätty.
- Yksityiskohtaiset ohjeet esitarkastajille löytyvät tämän dokumentin sivuilta 2-4.

Pikaohje vastaväittäjälle:

- Vastaväittäjää pyydetään seuraamaan tutkijakoululta tai kustokselta saatavaa ohjeistusta väitöstilaisuuden kulusta.
- Noin 2–5 sivua pitkä kirjallinen lausunto ja täytetty vastaväittäjän arviointilomake tulee toimittaa viikon (1) kuluessa väitöksestä.
- Vastaväittäjää pyydetään ehdottamaan väitöstyölle arvosanaa (Hylätty, Hyväksytty tai Kiittäen hyväksytty). Arvosana ”Kiittäen hyväksytty” voidaan myöntää vain erityisen ansiokkaalle työlle, joka kuuluu alansa parhaimmiston (15%).
- Yksityiskohtaiset ohjeet vastaväittäjälle löytyvät tämän dokumentin sivuilta 5-6.

Ohjeet väitöskirjan käsikirjoituksen esitarkastajille

Väitöskirjan vaatimukset

Oulun yliopiston tutkijakoulu on määritellyt, että väitöskirjan tulee osoittaa tohtoriopiskelijan kyky itsenäisesti ja kriittisesti soveltaa tieteellisen tutkimuksen menetelmiä ja luoda tieteellistä uutta tietoa. Väitöskirjaksi voidaan hyväksyä kokoelma samaa tutkimusaihetta käsitteleviä julkaistuja tutkimusartikkeleita ja/tai käsikirjoituksia ja niihin perustuva yhteenveto, tai monografia. Tuloksia on voitu tai voidaan julkaista myös muissa tieteellisissä sarjoissa. Kokoomaväitöskirja voi sisältää useita julkaistuja artikkeleita, tai julkaistavaksi hyväksytyjä käsikirjoituksia tai muita käsikirjoituksia, mutta yksikin artikkeli, joka on julkaistu tai hyväksytty julkaistavaksi korkeatasoisessa tieteellisessä julkaisussa, voi olla riittävä. Väitöskirja voi sisältää yhteisjulkaisuja tai -käsikirjoituksia, jos tohtoriopiskelijan itsenäinen osuus on niissä selvästi osoitettavissa. Tohtoriopinnot mitoitetaan niin, että tohtorin tutkinto voidaan suorittaa neljän vuoden kokopäiväisten opintojen aikana. Arviointia tehtäessä tulee huomioida tämä aikasuositus ja samalla arvioida työtä suhteessa alallaan aiemmin hyväksytyihin väitöskirjoihin.

Esitarkastajan tehtävä

Esitarkastajien valinnassa on pyritty ottamaan huomioon esteellisyysnäkökulmat, puolueettomuus väitöskirjan tarkastamisessa, ja asiantuntemus väitöskirjan teemassa. Mikäli esitarkastaja kuitenkin tunnistaa olevansa esteellinen hoitamaan tehtävää, pyydetään siitä välittömästi ilmoittamaan asiaa hoitavalle johtavalle koulutusasiantuntijalle.

Esitarkastajan tehtävänä on selvittää ennen väittelyluvan myöntämistä, täyttääkö esitetty työ väitöskirjalle asetettavat muodolliset laatuvaatimukset ja onko työn tieteellinen taso riittävä. Esitarkastus on myös vaihe, jossa esitarkastajat voivat vaikuttaa väitöskirjan tasoon. He voivat myös esittää työn hylkäämistä. Tämän vuoksi esitarkastus tulee tehdä erityisen huolellisesti. Työn kirjoittajalta tulee edellyttää tarpeelliset korjaukset ennen väittelyluvan myöntämisen suosittelemista.

Esitarkastaja voi tarvittaessa keskustella tohtoriopiskelijan tai väitöskirjatyötä ohjaavan professorin kanssa joidenkin väitöskirjaan liittyvien seikkojen tarkastamisesta ja mahdollisista korjauksista. Esitarkastaja voi lausunnossaan esittää väitöskirjaan lisäyksiä, poistoja, korjauksia yms. Väitöskirjan käsikirjoitusta arvioidessaan esitarkastajan tulisi käyttää vertailukohtana alalla hyväksytyjen väitöskirjojen yleistä tasoa.

Esitarkastajan tulee kirjoittaa kirjallinen lausunto (suositeltava pituus 1–3 sivua) ja täyttää esitarkastajan arviointilomake. Lomakkeessa väitöskirjan käsikirjoitusta arvioidaan asteikolla 1 (heikko) – 4 (erinomainen). Arviointiasteikon täyttämisen helpottamiseksi lomakkeen mukana on ohjeita arvioinnin tekemiseen. Samassa lomakkeessa esitarkastajan tulee esittää selkeästi kannanottonsa väittelyluvan myöntämisestä. Jos esitarkastaja esittää väittelyluvan

Esitarkastajat ja vastaväittäjät

myöntämistä, hän esittää samalla myös arvosanaa Hyväksytty tai Kiittäen hyväksytty (arvosanoista enemmän myöhemmin). Arviointilomakkeessa esitarkastaja valitsee yhden neljästä vaihtoehdosta:

A. Ehdotetaan väittelyluvan myöntämistä

Työ on hyväksyttävissä ja julkaistavissa sellaisenaan tai työ vaatii korkeintaan vain pieniä teknisiä tai kielellisiä korjauksia.

B. Ehdotetaan väittelyluvan myöntämistä edellyttäen esitettyjä korjauksia käsikirjoitukseen (ei uutta esitarkastusta).

Työ on tutkimuksellisen sisällön puolesta hyväksyttävissä, mutta vaatii joitakin selvennyksiä ja korjauksia (tarkempi selvitys kirjallisessa lausunnossa). Korjaukset ovat yksinkertaisia ja ohjaaja voi tarkistaa muutokset. Uutta esitarkastusta ei tarvita. Työn laatu on arvioitavissa ja esitarkastaja voi antaa suosituksensa työn arvosanaksi. (Jos näin ei ole, tätä vaihtoehtoa ei pidä valita, vaan suositellaan uutta esitarkastusta.)

C. Ehdotetaan merkittäviä korjauksia väitöskirjan käsikirjoitukseen (uusi esitarkastus).

Työ vaatii merkittäviä korjauksia ja muutoksia sisältöön (tarkempi selvitys kirjallisessa lausunnossa). Uusi esitarkastus vaaditaan. Arvosanaa ei esitetä.

D. Väittelyluvan myöntämistä ei esitetä.

Tutkimuksessa tai tuloksissa on merkittäviä puutteita, minkä vuoksi työ ei täytä väitöskirjalle asetettuja vaatimuksia. Muutosten ja korjausten tekemisen ajatellaan vaativan vielä vähintään vuoden tutkimustyön. Myös selvissä plagiointitapauksissa tulee olla esittämättä väittelylupaa. Tarkempi selvitys siitä, miksi väittelyluvan myöntämistä ei esitetä, tulee esittää kirjallisessa lausunnossa. Arvosanaa ei esitetä, mutta jos esitettäisiin, se olisi Hylätty.

Esitarkastajan tulee **kirjallisessa lausunnossaan** kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin tieteenalalle ja oppiaineelle ominaisia piirteitä soveltaen: tutkimusaiheen tieteellinen merkitys, aiheen valinta ja tutkimusongelma, työn teoreettinen käsittely, aineisto ja menetelmät, oma työpanos, tulokset ja luotettavuus (ja tarvittaessa niiden tilastollinen analyysi), johtopäätökset ja pohdinta, työn kokoonpano ja esitystapa. Arviointilomakkeessa on esitelty ohjeita arvosteluasteikon (1–4) soveltamiseksi. Esitarkastajan tulisi päättää lausuntonsa lyhyeen tiivistelmään väitöskirjan merkittävimmistä ansioista ja puutteista. Lopuksi esitarkastaja joko puoltaa tai ei puolla väittelyluvan myöntämistä. Lausunnon tulee olla linjassa esitarkastajan arviointilomakkeessa valitseman vaihtoehdon (A–D) kanssa.

Jos työlle voidaan esitarkastajan mielestä myöntää väittelylupa, **esitarkastaja ehdottaa arvosanaa**. Jos työ vaatii merkittäviä korjauksia, esitarkastajan tulee tarkistaa muokattu käsikirjoitus ennen arvosanan ehdottamista. Tohtorikoulutustoimikunta hyväksyy ja arvostelee väitöskirjan esitarkastajien ja vastaväittäjän/vastaväittäjien lausuntojen perusteella. Käytössä on kolme arvosanaa: **Hylätty**, **Hyväksytty** ja **Kiittäen hyväksytty**. Hylätty tarkoittaa, että väittelyluvan myöntämistä ei voida esittää. Kiittäen hyväksytty –arvosana annetaan vain erityisen korkeatasoisesta väitöskirjasta, jonka katsotaan kuuluvan alansa 15%

Esitarkastajat ja vastaväittäjät

parhaimmiston. Mikäli lausunnon antaja ehdottaa väitöskirjatyölle arvosanaa kiittäen hyväksyty, tulee hänen liittää lausuntoonsa lyhyt erillinen yhteenveto niistä ansioista, joiden perusteella hän pitää väitöskirjaa kiitettävänä. Kiittäen hyväksyty -arvosana edellyttää, että

- väitöskirja on tieteellisesti erityisen ansiokas
- väitöskirjan havainnot ja johtopäätökset ovat olennaisesti uusia
- saavutetut tulokset ovat tutkimusalallaan poikkeuksellisen merkittäviä
- kokoomaväitöskirjan artikkelit on julkaistu tasokkaissa alan kansainvälisissä tieteellisissä sarjoissa.

Väittelijän tiedekunta huolehtii esitarkastajan palkkioista. Esitarkastajalle maksetaan palkkio esitarkastustyöstä ja lausunnosta. Esitarkastaja täyttää palkkiolomakkeen ja toimittaa sen tiedekunnan palvelupisteeseen. Tarkemmat ohjeet käytännön järjestelyihin liittyen ovat saatavilla tiedekunnasta.

Kirjallinen lausunto ja arviointilomake tulee lähettää kahden (2) kuukauden sisällä siitä kun esitarkastaja on saanut arvosteltavan työn käsikirjoituksen. (Muistathan allekirjoittaa molemmat dokumentit, kiitos.) Lausunto osoitetaan tutkijakoulun tohtorikoulutustoimikunnalle ja toimitetaan tiedekunnan johtavalle koulutusasiantuntijalle.

Kiitämme yhteistyöstä!

Ohjeet vastaväittäjälle

Vastaväittäjien valinnassa on pyritty ottamaan huomioon esteellisyyssnäkökulmat, puolueettomuus väitöskirjan tarkastamisessa, ja asiantuntemus väitöskirjan teemassa. Mikäli vastaväittäjä kuitenkin tunnistaa olevansa esteellinen hoitamaan tehtävää, pyydetään siitä välittömästi ilmoittamaan asiaa hoitavalle johtavalle koulutusasiantuntijalle.

Vastaväittäjän lausunnolla on tärkeä rooli, koska se luonnehtii väitöskirjan lopullisen tieteellisen arvon. Seuraava ohje on laadittu vastaväittäjille helpottamaan lausunnon antamista ja yhtenäistämään arvostelua kautta yliopiston. Lausunnon antaja voi tukeutua myös muihin perustelemiinsa kriteereihin.

Väitöstilaisuudessa vastaväittäjää pyydetään noudattamaan Oulun yliopiston tutkijakoulun ohjeita väitöstilaisuuden muodollisuuksista ja kulusta (kts. tutkijakoulun verkkosivuilta [Väitöstilaisuus-osio](#)). Mikäli väitöstilaisuudessa esiintyy ylimääräisiä vastaväittäjiä, puheenvuorojen keskeinen sisältö tulee kirjata lausuntoon.

Oulun yliopiston tutkijakoulun sääntöjen mukaan vastaväittäjän on annettava **väitöstilaisuuden jälkeen viikon kuluessa** tohtorikoulutustoimikunnalle perusteltu **kirjallinen lausunto**. Vastaväittäjän lausunnossa tulee kiinnittää erityisesti huomiota väitöskirjan tieteellisen arvoon. Sen lisäksi arvostelussa tulee ottaa huomioon kuinka väittelijä puolusti työtään väitöstilaisuudessa. Lausunnon saamisen jälkeen tohtorikoulutustoimikunta päättää väitöskirjan hyväksymisestä ja arvosanasta.

Tohtorikoulutustoimikunta voi määrätä väitöstilaisuuteen yhden tai kaksi vastaväittäjää (poikkeustapauksissa, kuten ulkomaisissa kaksoistutkinnoissa enemmänkin). Mikäli heitä on kaksi, on heidän keskenään sovittava väitöskirjatyön käsittelytavasta. Tämän lisäksi he kirjoittavat mieluiten yhdessä lausunnon väitöskirjasta ja väittelijän suoriutumisesta väitöstilaisuudessa.

Vastaväittäjän tulee kirjallisen lausuntonsa (suositeltava pituus 2–5 sivua) lisäksi täyttää oheinen lomake, jossa väitöskirjaa sekä sen esittämistä ja puolustamista tulee arvioida arviointiasteikolla 1 (heikko) – 4 (erinomainen). Jos tilaisuudessa on kaksi vastaväittäjää, he voivat täyttää joko yhteisen tai kaksi erillistä arviointilomaketta. Arviointiasteikon täyttämisen helpottamiseksi lomakkeen ohessa on mukana ohjeita arvosteluasteikon soveltamiseksi. Samassa lomakkeessa vastaväittäjän tulee esittää selkeästi kannanottonsa väitöskirjan arvosanaksi. Vastaväittäjän kirjallisessa lausunnossa tulisi erityisesti huomioida:

Esitarkastajat ja vastaväittäjät

- a) Tieteellinen merkitys
- b) Aiheen valinta ja tutkimusongelma
- c) Työn teoreettinen käsittely
- d) Aineisto ja menetelmät
- e) Oma työpanos
- f) Tulokset ja luotettavuus
- g) Johtopäätökset ja pohdinta
- h) Työn kokoonpano ja esitystapa
- i) Työn puolustaminen väitöstilaisuudessa

Tohtorikoulutustoimikunta hyväksyy ja arvostelee väitöskirjan vastaväittäjän/vastaväittäjien ja esitarkastajien lausuntojen perusteella. Käytössä on kolme arvosanaa: **Hylätty, Hyväksytty ja Kiittäen hyväksytty**. Kiittäen hyväksytty –arvosana annetaan vain erityisen korkeatasoisesta väitöskirjasta, jonka katsotaan kuuluvan alansa 15% parhaimmiston. Mikäli vastaväittäjä ehdottaa väitöskirjatyölle arvosanaa kiittäen hyväksytty, tulee hänen liittää lausuntoonsa lyhyt erillinen yhteenveto niistä ansioista, joiden perusteella hän pitää väitöskirjaa kiitettävänä. Kiittäen hyväksytty -arvosana edellyttää, että

- väitöskirja on tieteellisesti erityisen ansiokas
- väitöskirjan havainnot ja johtopäätökset ovat olennaisesti uusia
- saavutetut tulokset ovat tutkimusalallaan poikkeuksellisen merkittäviä
- kokoomaväitöskirjan artikkelit on julkaistu tasokkaissa alan kansainvälisissä tieteellisissä sarjoissa
- väitöskirjaa on puolustettu erinomaisesti väitöstilaisuudessa.

Väittelijän tiedekunta huolehtii vastaväittäjän matkakuluista ja palkkiosta. Vastaväittäjä täyttää palkkiolomakkeen ja toimittaa sen tiedekunnan palvelupisteeseen. Tarkemmat ohjeet käytännön järjestelyihin liittyen ovat saatavilla tiedekunnasta.

Lausunto pyydetään kirjoittamaan mieluiten välittömästi väitöstilaisuuden jälkeen ja toimittamaan tiedekunnan johtavalle koulutusasiantuntijalle.

Kiitämme yhteistyöstä!